

APLINKOSAUGOS REIKALAVIMŲ TAIKymo LITGRID AB VEIKLOJE TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Aplinkosaugos reikalavimų taikymo LITGRID AB veikloje tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) skirtas LITGRID AB (toliau – Bendrovė) padaliniams, organizuojantiems ir/ar prižiūrintiems aplinkosaugos reikalavimų vykdymą Bendrovės veikloje, tvarkant susidarančias atliekas ir nuotekas, naudojant chemines medžiagas, rengiant elektros įrenginių remonto ir eksploatavimo darbų bei perdavimo sistemos objektų statybos ir rekonstrukcijos projektų užduotis, vykdančioms parengtų techninių projektų peržiūrą ir jų įgyvendinimo priežiūrą, suteiktų paslaugų ir atliktų darbų priėmimą, ataskaitų aplinkosaugos institucijoms rengimą ir pateikimą.

2. Aprašo reikalavimai taip pat taikomi įmonėms, su kuriomis sudarytos sutartys Bendrovės įrenginių ir statinių eksploatavimui, remontui, paslaugų teikimui bei perdavimo sistemos objektų statybai ar rekonstrukcijai (toliau – Rangovai), šio Aprašo nuostatas perkeliant į sudaromų sutarčių tekstus arba šį Aprašą pridedant kaip sutarties priedą.

3. Už aplinkosaugos reikalavimų nustatymą ir jų laikymosi kontrolę Bendrovėje yra atsakingas Darbuotojų saugos ir aplinkosaugos skyrius (toliau – DSAS), o už Rangovų aplinkosaugos reikalavimų vykdymo priežiūrą bei kitų šiame Apraše nurodytų reikalavimų vykdymą - Infrastruktūros priežiūros centre (toliau - IPC) - regionų vadovai, kituose padaliniuose – tų padalinių vadovai.

4. Rangovai turi paskirti asmenis, atsakingus už aplinkosaugos reikalavimų vykdymą Bendrovės objektuose, vykdant elektros įrenginių eksploatavimą, statybą ir rekonstrukciją bei teikiant kitas paslaugas, ir dokumentų, patvirtinančių apie atliktus darbus, perdavimą atitinkamiems objektų techninę priežiūrą vykdančioms darbuotojams. Dokumentų kopijas apie paskirtus atsakingus asmenis Rangovai pateikia Bendrovės atsakingam už sutarties vykdymą asmeniui per 2 savaites nuo sutarties pasirašymo dienos.

II. SĄVOKOS

5. Pagrindinės Apraše vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme, Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatyme, Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatyme, Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir cheminių mišinių įstatyme ir poįstatyminiuose teisės aktuose vartojamas sąvokas.

III. ĮVYKIAI, DĖL KURIŲ ĮVYKO POVEIKIS APLINKAI, IR VEIKSMAI ĮVYKUS APLINKOS TARŠAI

6. Ekstremalieji įvykiai, dėl kurių buvo reikšmingai pakenkta aplinkai:

6.1. pavojingosios medžiagos (1 tona ir daugiau) pateikimas į vandens telkinius ir dėl to padaryta nuolatinė ar ilgalaikė žala upei ar kanalui, upės deltai, jūros pakrantei ar atvirai jūrai, ežerui ar tvenkiniui, požeminiam vandens šaltiniui ar požeminiam vandeningam sluoksniui;

6.2. pavojingosios medžiagos patekimas (5 tonos ir daugiau) į gruntą, kai pavojingųjų medžiagų koncentracija viršija didžiausią leistiną lygį daugiau nei vieną kartą.

7. Įvykiai, dėl kurių buvo fiksuotas poveikis aplinkai:

7.1. pavojingosios medžiagos patekimas (10 kg ir daugiau) į vandens telkinius ar paviršinių lietaus nuotekų nuvedimo sistemą;

7.2. pavojingosios medžiagos (alyvos) patekimas (100 kg ir daugiau) į gruntą TP ar skirstyklos teritorijoje;

7.3. pavojingos atliekos pridutos įmonei, neturinčiai licencijos tokių atliekų tvarkymui;

7.4. atliekos tinkamai nesutvarkytos, pvz.: išvežtos ne atliekas tvarkančioms įmonėms ar fiziniams asmenims (pvz.: ūkininkams) ar tiesiog paliktos darbų vykdymo vietoje (krūmų ir medžių genėjimo šakos, izoliatoriai, gelžbetonis ir pan.);

7.5. pažeista miško paklotė, išvažinėtos pievos saugomose ir „Natura 2000“ teritorijose;

7.6. matavimais patvirtintas HN33:2011 reikalavimų triukšmo viršijimas gyvenamojoje aplinkoje dėl staiga padidėjusio garso pakitus įrenginių savybėms;

7.7. iškirsti medžiai, kurių nebuvo būtina iškirsti pagal Elektros tinklų apsaugos taisykles;

7.8. miško kirtimo ar medienos ištraukimo darbų vykdymas miškingose vietovėse paukščių perėjimo metu, kai tai draudžiama teisės aktų nustatytais reikalavimais, t. y. miško kirtimas II grupei priskirtuose miškuose ir III grupei priskirtuose miškuose saugomose teritorijose nuo kovo 15 d. iki rugpjūčio 1 d., „Natura 2000“ PAST teritorijose nuo balandžio 1 d. iki rugsėjo 1 d.;

7.9. SF 6 dujų nuotėkis į aplinką iš įrenginio, kai būtinas SF 6 dujų papildymas;

7.10. SF 6 dujų nuotėkis į aplinką iš įrenginio, kai būtinas pakartotinis papildymas, ir kai nuo paskutinio papildymo praėjo 6 mėn. ar mažiau laiko.

8. Aprašo 6 ir 7 punkte nurodyti įvykiai laikomi aplinkosauginiais incidentais, o reikšmingais aplinkosauginiais incidentais laikomi tik 6 punkte nurodyti ekstremalieji įvykiai. Asmenys, atsakingi už įrenginių eksploatavimą, sužinoję apie Aprašo 6 ir 7 punktuose nurodytus įvykius, informuoja savo tiesioginius vadovus ir DSAS. Aprašo 6 ir 7 punktuose nurodyti įvykiai apskaitomi, o 6 ir 7.1-7.6 punktuose nurodyti įvykiai tiriami, vadovaujantis LITGRID AB ypatingųjų įvykių tyrimo ir apskaitos tvarkos aprašo reikalavimais. Aprašo 7.10 punkte nurodytus įvykius tiria asmenys, atsakingi už įrenginių eksploatavimą tiesioginio vadovo pavedimu, nustatytas priežastis ir prevencines priemones, kurių reikia imtis, įrašo TVIS, informuoja DSAS.

9. Bendrovės darbuotojų veiksmai, pastebėjus pavojingų medžiagų (alyvos, kitų cheminių medžiagų) išsiliejimo atvejus arba šią informaciją gavus iš darbus vykdančių Rangovų, siekiant išvengti aplinkos taršos arba ją ženkliai sumažinti:

9.1. privaloma skubiai imtis priemonių taršos plitimui sustabdyti (uždaryti sklendes, užtvenkti ar pan.), informuoti apie įvykį budintįjį dispečerį, atitinkamo padalinio ir DSAS vadovus;

9.2. iškviesti Rangovus operatyviam taršos lokalizavimui. Kai Rangovai negali operatyviai atvykti ir lokalizuoti taršos – iškviesti pagalbą 112;

9.3. įvertinus taršos mastą, nustačius, kad aplinkai yra padaryta žala ar yra reali jos grėsmė, atitinkamo IPC regiono vadovas telefonu informuoja IPC vadovą ir DSAS darbuotoją, o IPC vadovas Informavimo apie LITGRID AB įvykusius ypatinguosius įvykius tvarkos apraše nustatyta tvarka turi informuoti Aplinkos apsaugos departamento Pranešimų priėmimo tarnybą tel. 112 arba 852732995 ir el. p. ppt@aad.am.lt. Jei tarša įvyko Jungčių skyriaus eksploatuojamuose įrenginiuose – informuoja Jungčių skyriaus vadovą;

9.4. parengti užsakymą Rangovams taršos padarinių likvidavimui, paraiškoje numatant būtinus atlikti darbus:

9.4.1. išsiliejusią alyvą užtvenkti pylimėliais, sorbentais;

9.4.2. išsiliejusią alyvą surinkti nuo kietų paviršių, iš šulinių, talpų;

9.4.3. nukasti užterštą gruntą;

9.4.4. apdoroti užterštus paviršius absorbuojančiomis medžiagomis, neutralizuoti biologiškai skaidžiais plovikliais, pakeisti skaldą alyvos surinkimo duobėse;

9.4.5. išvalyti alyvos surinkimo talpas, valymo įrenginius vamzdynus ir pan.;

9.5. kontroliuoti Rangovų veiksmus, šalinant taršos padarinius, o kai į taršos šalinimą įsijungia Aplinkos apsaugos įstaigų darbuotojai - vykdyti jų nurodymus;

9.6. pastebėjus ar gavus informaciją iš Rangovų apie SF6 dujų nutekėjimo atvejus, užregistruoti įvykį, nustatyti SF6 nutekėjimo vietą, priežastį ir organizuoti gedimo šalinimą;

9.7. apie nustatytas taršos priežastis, taršos mastą, taikytas taršos likvidavimo priemones ir sąnaudas pažymėti atliktų darbų pažymoje TVIS sistemoje, nurodant atliktų darbų apimtį, kai šios informacijos TVIS sistemoje nenurodė Rangovai.

10. Rangovų veiksmai pastebėjus pavojingų medžiagų (alyvos) išsiliejimo, SF6 dujų nutekėjimo atvejus arba šią informaciją gavus iš atitinkamo padalinio darbuotojų, siekiant išvengti aplinkos taršos arba ją ženkliai sumažinti:

10.1. įvertinti išsiliejusių teršalų kiekį ir nedelsiant informuoti atitinkamo padalinio darbuotojus, kurie organizuoja tinkamą išsiliejusių į aplinką teršalų lokalizavimą, surinkimą, neutralizavimą, poveikio žmonėms ir aplinkai mažinimą, pasirenkant neutralizavimui tinkamas medžiagas. Pirmumą teikti biologiškai skaidžioms medžiagoms, kurias panaudojus teršalai suskaidomi ir nesusidaro pavojingosios atliekos;

10.2. kai į taršos šalinimą įsijungia pranešimą gavę Aplinkos apsaugos departamento darbuotojai - vykdyti jų nurodymus;

10.3. ištekėjus teršalams ant kieto paviršiaus (grindų, šaligatvio ir kt.) neleisti jiems išplisti. Privaloma teršalus užtvenkti arba kitaip sulaikyti. Neleisti, kad teršalai patektų į nuotekų tinklus, drenažo sistemas, vandens telkinius ir ant dirvožemio. Ištekėjusius teršalus būtina surinkti, užterštas vietas apdoroti absorbuojančiomis medžiagomis arba neutralizuoti biologiškai skaidžiais plovikliais;

10.4. surinktus teršalus, panaudotus sorbentus, nukastą užterštą gruntą sudėti į sandarią, skysčiui nepralaidžią, šalinimui skirtą tarą ir perduoti atliekų tvarkytojams;

10.5. informaciją apie taikytas taršos likvidavimo priemones, sąnaudas ir atliktų darbų apimtį nurodyti atliktų darbų akte;

10.6. dirbant transformatorių pastotėse, nuolatinės srovės keitiklių stotyse nuolat turėti reikiamo inventoriaus ir medžiagų komplektą (kastuvų, kibirų, skysčiams nepralaidžių maišų, naftos produktus neutralizuojančių skysčių, sorbentų ir pan.), skirtų operatyviai surinkti ir neutralizuoti arba laikinai lokalizuoti į aplinką išsiliejusius teršalus;

10.7. pastebėjus SF6 dujų nuotėkį (slėgio sumažėjimą) informuoti atitinkamo padalinio darbuotojus.

11. Priimdamas atliktus darbus regiono inžinierius privalo įsitikinti, ar Rangovai tinkamai ir ar pilna apimtimi, kaip buvo numatyta sutartyje, techniniame projekte, techninėje specifikacijoje ar taršos padarinių likvidavimo užsakymo paraiškoje atliko darbus bei sutvarkė susidariusias atliekas jų nepalikdamas darbų vykdymo vietose.

IV. CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ IR MIŠINIŲ NAUDOJIMAS BEI APSKAITA

12. Padalinių vadovai skiria atsakingus asmenis už Bendrovės padalinyje naudojamų cheminių medžiagų ir mišinių įsigijimą, ženklinimą, sandėliavimą, naudojimą ir apskaitą.

13. Cheminės medžiagos ir mišiniai gali būti pavojingi ir nepavojingi. Pavojingosios cheminės medžiagos ir mišiniai yra cheminės medžiagos ir mišiniai, kurie pagal Reglamentą (EB) Nr. 1272/2008 klasifikuojami kaip pavojingi.

14. Už cheminių medžiagų ir mišinių pirkimą atsakingi darbuotojai, pirkdami chemines medžiagas ir mišinius, užtikrina saugos duomenų lapų gavimą (tiektėjai privalo pateikti saugos duomenų lapus pirkėjui), kaupimą, archyvavimą ir savo padalinio darbuotojų supažindinimą su aktualias saugos duomenų lapais. Darbuotojams, naudojančiams pavojingąsias chemines medžiagas ar mišinius, atsakingiems už jų sandėliavimą taip pat atsakingiems už pavojingomis cheminėmis medžiagomis ar mišiniais pripildytų įrenginių eksploatavimą, užtikrinama prieiga prie aktualių saugos duomenų lapų.

15. Bendrovės veikloje naudojamos pavojingosios cheminės medžiagos ir mišiniai turi būti paženklinėti, sandėliuojami bei naudojami laikantis saugos duomenų lapuose nurodytų reikalavimų.

16. Bet kokios operacijos su pavojingomis cheminėmis medžiagomis ar mišiniais turi būti vykdomos taip, kad tokios medžiagos nepatektų ant teritorijos paviršiaus arba patekusios ant teritorijos paviršiaus turi būti surenkamos arba neutralizuojamos, kad jos nepatektų į bendras (kitiems asmenims priklausančias) paviršinių nuotekų tvarkymo sistemas ar aplinką.

17. Bendrovės objektuose, kuriuose yra rizika, kad pavojingosios cheminės medžiagos ar mišiniai gali patekti ant teritorijos paviršiaus, turi būti laikomos priemonės, skirtos surinkti (pvz. smėlis, sorbentai) išsiliejusias chemines medžiagas ar mišinius. Už šių priemonių parinkimą, įsigijimą ir laikymą objektuose yra atsakingi konkretų objektą eksploatuojantys IPC darbuotojai.

18. Saugos duomenų lapai, dokumentai, patvirtinantys įsigytų, sunaudotų cheminių medžiagų ir mišinių kiekį, duomenų ir informacijos apskaitos suvestinės saugomos ne trumpiau kaip 10 metų nuo paskutinio įsigijimo ar naudojimo.

19. Darbuotojai, paskirti atsakingais už cheminių medžiagų ir mišinių apskaitą, pildo duomenis cheminių medžiagų ir mišinių apskaitos suvestinei (apskaita vedama nuolat – įsigijus ar nurašius cheminę medžiagą ar mišinį) pagal Aprašo 1 priede pateiktą lentelę ir kiekvienais metais iki sausio 15 d. kartu su aktualiais saugos duomenų lapais pateikia šią informaciją už praėjusius kalendorinius metus elektroniniu paštu DSAS.

20. Vykdamas cheminių medžiagų ir mišinių duomenų ir informacijos apskaitą vadovaujamas Bendrovės procesu Nr. PROC154 "Cheminių medžiagų ir cheminių mišinių apskaita" patvirtintu 2022-12-30 (reg. Nr. PROC-123).

21. DSAS aplinkosaugos vyresnysis inžinierius kiekvienais metais iki vasario 1 d. parengia cheminių medžiagų ir mišinių duomenų ir informacijos apskaitos suvestinę visos Bendrovės mastu elektroniniu formatu už praėjusius kalendorinius metus pagal Cheminių medžiagų ir cheminių mišinių apskaitos tvarkos aprašo patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. D1-360 reikalavimus.

22. DSAS aplinkosaugos vyresnysis inžinierius kiekvienais metais iki kovo 1 d. per Aplinkos informacijos valdymo integruotą kompiuterinę sistemą (toliau - IS „AIVIKS“) teikia praėjusių kalendorinių metų duomenis ir informaciją apie chemines medžiagas ir mišinius pagal Duomenų ir informacijos apie chemines medžiagas ir cheminius mišinius teikimo tvarkos aprašo patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. D1-462 reikalavimus.

V. AUGALŲ APSAUGOS PRODUKTŲ NAUDOJIMAS IR APSKAITA

23. Bendrovėje galima naudoti cheminius preparatus (augalų apsaugos produktus) augmenijos naikinimui transformatorių pastochių ir skirstyklų teritorijose ir oro linijose po metalinių atramų konstrukcijomis, kur nėra galimybės arba netikslinga ją šalinti įprastais būdais. Naudojant augalų apsaugos produktus būtina paisyti Augalų apsaugos įstatymo, Augalų apsaugos produktų saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo taisyklių ir Elektros tinklų apsaugos taisyklių reikalavimų.

24. Perkant augmenijos naikinimo paslaugas, pirkimo techninės užduoties apraše reikia įrašyti šiuos reikalavimus:

24.1. Rangovai privalo naudoti Lietuvos Respublikoje įregistruotus profesionaliam naudojimui ne žemės ūkio naudmenose skirtus augalų apsaugos produktus (Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos tinklalapis: http://www.vatzum.lt/uploads/documents/20181207_ne_ems_naudmenys.pdf);

24.2. teikiantys paslaugas darbuotojai privalo turėti galiojančius augalų apsaugos kursų baigimo pažymėjimus ir vykdyti saugos duomenų lape nurodytus reikalavimus;

24.3. Rangovai yra atsakingi, kad nebūtų pažeista augmenija ir gyventojai už nustatytos darbo zonos ribų, nenukentėtų kiti darbuotojai;

24.4. Rangovas privalo kontroliuoti, kad būtų laikomasi augalų apsaugos produktų saugojimo reikalavimų ir pildyti žurnalą pagal Augalų apsaugos produktų saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 Dėl augalų apsaugos produktų saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo taisyklių patvirtinimo, 3 priede nurodytą formą. Pasibaigus kalendoriniams metams iki sausio 31 d. Rangovas pateikia apskaitos žurnalą išrašus IPC darbuotojams, užsakiusiems šias paslaugas.

VI. F-DUJŲ NAUDOJIMAS IR APSKAITA

25. Fluorintos šiltnamio efektą sukeliančios dujos (įskaitant SF₆ dujas) toliau vadinamos F-dujos.

26. Surinktos F-dujos įrangai pripildyti arba pakartotinai užpildyti naudojamos tik jei jos buvo recirkuliuotos arba regeneruotos.

27. Draudžiama pradėti eksploatuoti naujus elektros perdavimo įrenginius su SF₆ dujomis (esamiems įrenginiams su SF₆ dujomis reikalinga planuoti pakeitimus):

27.1. nuo 2028 m. sausio 1 d. aukštos įtampos elektros perdavimo įrenginius nuo 52 ir iki 145 kV ir iki 50 kA trumpojo jungimo srovės imtinai;

27.2. nuo 2032 m. sausio 1 d. aukštos įtampos elektros perdavimo įrenginius, kurių galia didesnė kaip 145 kV arba didesnė kaip 50 kA trumpojo jungimo srovė.

28. Rangovų darbuotojai (po 2 asmenis kiekviename regione), montuojantys ir eksploatuojantys elektros įrenginius, turinčius SF₆ dujų, o taip pat kondicionierius ir gesinimo sistemas, turinčias fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, privalo turėti jų kompetenciją patvirtinančius pažymėjimus, išduotus pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. gegužės 8 d. įsakymą Nr. D1-393 „Dėl darbuotojų, atliekančių darbus, susijusius su fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų tvarkymu, mokymo ir atestavimo reikalavimų“.

29. Regionų ir Jungčių skyriaus darbuotojai privalo TVISe apskaityti naudojamas SF₆ dujas (įsigytą, sunaudotą, perduotą kiekį bei laikomų atsargų kiekį) bei įrangos pasikeitimus (naujai sumontuotą įrangą, išmontuotą ar perduotą esamą įrangą, įskaitant oro kondicionavimo įrangą ir šilumos siurblius). Dirbant su įrenginiais, kuriuose yra šiltnamio efektą sukeliančios dujos ir/ar ozono sluoksnį ardiančios medžiagos, reikia vengti jų išsiskyrimo į aplinką, dirbant laikytis įrenginio eksploatavimo instrukcijų reikalavimų.

30. IPC vadovo paskirtas atsakingas asmuo, naudodamas TVIS duomenis, suformuoja ataskaitą apie naudojamas SF₆ dujas (įsigytą, sunaudotą perduotą kiekį bei laikomų atsargų kiekį) bei įrangos pasikeitimus (naujai sumontuotą įrangą, išmontuotą ar perduotą esamą įrangą, įskaitant oro kondicionavimo įrangą ir šilumos siurblius) pagal Aprašo 2 priede pateiktas lenteles iki vasario 1 d. pateikia šią informaciją elektroniniu paštu DSAS. Tarpinė informacija apie SF₆ dujų bendrą visuose įrenginiuose papildytą kiekį, teikiama elektroniniu paštu DSAS iki rugpjūčio 1 d.

31. SF₆ dujų atsargų apskaitą veda IPC regionų darbuotojai pildydami IPC nustatytos formos apskaitos žurnalą.

32. F-dujų, esančių oro kondicionavimo ar šilumos siurblių įrangoje, naudojimo (papildymų ar išsiurbimų) apskaitą veda ir ataskaitas Aplinkos apsaugos agentūrai per IS AIVIKS teikia šią įrangą aptarnaujančios įmonės. Regionų ir Jungčių skyriaus darbuotojai surenka informaciją, nurodytą 2 priede esančioje 5 lentelėje apie F-dujų papildymus iš įrangą aptarnaujančių įmonių ir iki vasario 1 d. pateikia šią informaciją elektroniniu paštu DSAS.

33. Bendrųjų reikalų skyriaus atsakingi asmenys užpildo Aprašo 2 priede esančias 4 ir 5 lenteles apie oro kondicionavimo įrangos ir šilumos siurblių pakeitimus, F-dujų pripildymus ar išsiurbimus ir iki vasario 1 d. pateikia ją DSAS elektroniniu paštu.

34. DSAS iki einamųjų metų vasario 28 d. teikia metines ataskaitas apie F-dujų ir ozono sluoksnį ardančių medžiagų sunaudojimą ir atsargas, įrangos, kurioje yra 5 tonos CO₂ ekvivalento ar daugiau F-dujų ar 3 kg ar daugiau OAM Aplinkos apsaugos agentūrai Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nustatyta tvarka, naudojantis informacine sistema IS AIVIKS. Taip pat, DSAS šiuos duomenis naudoja Darnumo ataskaitai bei du kart per metus atlieka ŠESD skaičiavimus.

VII. ATLIEKŲ TVARKYMAS

35. Bendrovės veikloje susidarančių atliekų tvarkymas apima rūšiavimą, laikiną laikymą, perdavimą atliekų tvarkytojams ir apskaitą. Ši veikla vykdoma pagal Atliekų tvarkymo įstatymo, Atliekų tvarkymo taisyklių, Atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos ir ataskaitų teikimo taisyklių, kitų susijusių teisės aktų bei šio Aprašo reikalavimus. Padalinių vadovai skiria atsakingus asmenis už Bendrovės padalinyje susidarančių atliekų tvarkymą.

36. Bendrovėje susidaro pavojingosios ir nepavojingosios atliekos.

37. Bendrovės veikloje susidarančių atliekų tvarkymą organizuoja ir/ar vykdo Rangovai ir Litgrid AB padalinių darbuotojai. Atliekos perduodamos atitinkamiems atliekų tvarkytojams pagal sudarytas sutartis. Atliekos apskaitomos Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Vieningoje gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinėje sistemoje (toliau - GPAIS).

38. Gamybines atliekas, susidarančias eksploatuojant Aukštos įtampos nuolatinės srovės jungčių skyriaus (toliau – Jungčių skyrius) įrenginius, rūšiuoja, laikinai laiko ir perduoda atliekų tvarkytojams Jungčių skyriaus inžinieriai.

39. Elektronikos atliekos (susidėvėjusios IT ir telekomunikacijų priemonės, keičiamos plokštės, maitinimo šaltiniai, matavimo prietaisai ir pan.) tvarkomos jas perduodant elektronikos atliekas galinčioms tvarkyti įmonėms pagal sudarytas sutartis. Tokių atliekų perdavimą atliekų tvarkytojams organizuoja Bendrovės atitinkamo padalinio, kuriame susikaupė atliekos, darbuotojai.

40. Komunalinės atliekos (mišrios komunalinės, popierius, plastikas, stiklas ir kt. atskirai surenkamos frakcijos) rūšiuojamos atitinkamų savivaldybių nustatyta tvarka ir perduodamos atliekų tvarkytojams naudojantis savivaldybių organizuojamomis komunalinių atliekų tvarkymo sistemomis. Priklausomai nuo šių atliekų susidarymo vietos jų rūšiavimą bei perdavimą organizuoja IPC regionuose, Jungčių skyriaus ir Bendrųjų reikalų skyriaus paskirti atsakingi darbuotojai.

41. Vykdamas iš anksto neplanuotus darbus, šalinant įrenginių gedimus ir dėl to susidarius atliekų (išsiliejusi alyva, užterštas gruntas, degimo likučiai ir pan.), jų tvarkymas vykdomas IPC ar Jungčių skyriui įforminus užsakymą Rangovams, vykdančioms Bendrovės įrenginių ir statinių eksploatavimo darbus.

42. Rangovai vykdo darbų metu susidarančių atliekų apskaitą, surinkimą, rūšiavimą, ženklimą ir perdavimą atitinkamiems pagal atliekų rūšį atliekų tvarkytojams.

43. Atliekų apskaitos vedimui Rangovai turi būti įsiregistravę GPAIS ir apskaitą vykdyti pagal Atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos ir ataskaitų teikimo taisyklių reikalavimus. Perduodami atliekas atliekų tvarkytojams, Rangovai pildo GPAIS atliekų lydraštį, jame nurodydami atliekų kiekį (sveriant, matuojant, apskaičiuojant), objekto pavadinimą, adresą, o atliekų darytoju –

nurodomi Rangovai išskyrus teigiamą rinkos vertę turinčias atliekas, kurių darytoju nurodoma Bendrovė.

44. Susidarančių atliekų tvarkymui Rangovai arba jų pasamdyta įmonė turi būti įrašyti Atliekų tvarkytojų valstybės registre. Susidarančių pavojingųjų atliekų tvarkymui Rangovai arba jų pasamdyta įmonė taip pat privalo turėti pavojingų atliekų tvarkymo licenciją ir kvalifikuotus darbuotojus, turinčius teisę tvarkyti atliekas.

45. Objekto techninio įvertinimo ar darbų priėmimo metu, o taip pat kitais atvejais Bendrovės darbuotojams prašant, Rangovai privalo pateikti atliekų sutvarkymą patvirtinančius dokumentus, objekte susidariusių atliekų apskaitos metines ataskaitas Excel (*.xlsx) formatu (ištrauktą GPAIS) ir/ar ataskaitą už visą rekonstrukcijos laikotarpį, suformuotą naudojantis GPAIS, taip pat Excel (*.xlsx) formatu.

46. Vykdamas objektų rekonstrukciją ir remontą Bendrovės reikmėms nereikalingi įrenginiai ir konstrukcijos turi būti išmontuojami arba atskiriami ir išrūšiuojami iki atskirų atliekų rūšių pagal atliekų kodus. Demontuota elektros įranga, įskaitant alyvinius įrenginius, atliekų tvarkytojams perduodama neišardyta, jeigu tokią įrangą galima vežti kaip gabaritinį krovinį. Atskirų įrangos elementų, kurių išmontavimas numatytas technologiskai, išmontavimo darbai (pvz. didžiatūrių jungtuvų įvadų išmontavimas) nelaikomi ardymu. Demontuotos elektros įrangos ardymą atlieka atliekų tvarkytojai turintys teisę tvarkyti šias atliekas. Visi demontuotos elektros įrangos ardymo darbai atliekami tik atliekų tvarkytojo teritorijoje. Prieš perduodant atliekų tvarkytojams alyvinius elektros įrenginius, Rangovai privalo organizuoti alyvos išleidimą bei jos pridavimą atliekų tvarkytojams. IEC tipo srovės matavimo transformatorius IMB konstrukcijos su smėliu, kurių alyvos išleidimas sudėtingas galima perduoti atliekų tvarkytojui ir neišleidus iš jų alyvos, jeigu įrenginiai yra sandarūs ir užtikrinamas saugus šių įrenginių pakrovimas bei nugabenimas iki atliekų priėmimo vietos. Atliekų tvarkytojas, kuriam perduodamos atliekos, privalo turėti tokių atliekų tvarkymo licenciją. Bendrovės reikmėms paliekamų demontuotų įrenginių ar jų dalių sąrašą sudaro IPC centrinės buveinės darbuotojai tai nurodydami projektavimo užduotyje.

47. Dirbdami Bendrovės objektuose, Rangovai turi organizuoti darbą taip, kad būtų galima išvengti arba, kiek įmanoma, sumažinti atliekų susidarymą ir jų patekimą į aplinką.

48. Dirbdami perdavimo tinklo alyviniuose įrenginiuose, Rangovai privalo turėti pakankamą kiekį tinkamos taros atliekoms surinkti ir saugoti. Tara turi būti saugi visą numatomą saugojimo laikotarpį numatytomis laikymo sąlygomis. Rangovai taip pat privalo nuolat turėti reikiamo inventoriaus ir medžiagų komplektą (kastuvų, kibirų, skysčiams nepralaidžių maišų, naftos produktus neutralizuojančių skysčių, sorbentų, sorbuojančių bonų ir pan.) ir operatyviai surinkti ir neutralizuoti arba laikinai lokalizuoti į aplinką išsiliejusius teršalus.

49. Sukauptas pavojingąsias atliekas Bendrovė ir Rangovai gali saugoti ne ilgiau kaip 6 mėnesius, o nepavojingas – ne ilgiau kaip 1 metus jų susidarymo vietoje iki jų perdavimo atliekų tvarkytojams.

50. Išlaidos už visų susidariusių atliekų rūšių sutvarkymą, jas perduodant atitinkamiems pagal atliekų rūšį atliekų tvarkytojams, tenka Rangovams.

51. Sukauptas teigiamą rinkos vertę turinčias atliekas (metalus, akumuliatorių baterijas ir alyvą, kai jos kiekis didesnis kaip 6 tonos) Rangovai, dalyvaujant ir perdavimo aktą pasirašant atitinkamo regiono techninę priežiūrą vykdančioms inžinieriams, perduoda atliekų tvarkytojams, su kuriais Bendrovė turi sudariusi pardavimo sutartis. Apskaitant šias atliekas, atliekų darytoju nurodoma Bendrovė. Pajamos už perduotas atliekas tenka Bendrovei.

52. Perkant remonto, techninės priežiūros paslaugas, kurių suteikimo metu susidaro ar gali susidaryti įvairių atliekų, į techninius reikalavimus ir paslaugų sutartį būtina įrašyti reikalavimą, kad Rangovai savo sąskaita Atliekų tvarkymo taisyklių nustatyta tvarka privalo apskaityti atliekas GPAIS,

sutvarkyti susidariusias atliekas ir pateikti tai patvirtinančių dokumentų kopijas darbus bei paslaugas priimančiam asmeniui.

53. Bendrovėje susidarančių atliekų apskaitą GPAIS sistemoje vykdo PTD vadovo nurodymu paskirti atsakingi IPC, Jungčių skyriaus ir DSAS darbuotojai. Apskaita vykdoma pagal IPC regionų inžinierių, Jungčių skyriaus darbuotojų arba šias atliekas superkančios įmonės atstovo pateiktą informaciją apie objektuose susidariusias atliekas, vadovaujantis Atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos ir ataskaitų teikimo taisyklėmis: pildomi atliekų vežimo lydraščiai, apskaitos žurnalas, suformuojamos ir teikiamos apskaitos metinės ataskaitos. Lydraščius formuoja paslaugų teikėjas (pagal sutartį su Bendrove superkanti šias atliekas įmonė), kai tai numatyta sutartyje.

54. Atliekų apskaita GPAIS vykdoma vadovaujantis Bendrovės procesu Nr. PROC154 „Duomenų pateikimas GPAIS“ patvirtintu 2022-12-30 (reg. Nr. PROC-123).

55. Registruojant regionuose susidariusias atliekas, lydraštyje nurodoma atliekų susidarymo vieta - Bendrovės centrinė buveinė, o faktinė sukauptų atliekų susidarymo vieta (pastotė, oro linija) nurodoma skiltyje „Pastabos“. Atliekų lydraštis gali būti pildomas iš anksto, tačiau vežimas patvirtinamas tik vežimo dieną.

VIII. IŠGAUNAMO POŽEMINIO VANDENS APSKAITA

56. Bendrovė privalo vykdyti išgaunamo požeminio vandens apskaitą pagal Vandens naudojimo ir nuotekų tvarkymo apskaitos tvarkos aprašo 2012 m. gruodžio 28 d. patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-1120 „Dėl vandens naudojimo ir nuotekų tvarkymo apskaitos tvarkos aprašo patvirtinimo“ 6 punktą ir Lietuvos Respublikos vandens įstatymo (1997 m. spalio 21 d. Nr. VIII-474) 25 straipsnio 2 dalį.

57. Išgaunamo požeminio vandens apskaitos tikslas yra apskaičiuoti išgauto požeminio vandens kiekius pagal kuriuos bus skaičiuojamas, deklaruojamas bei sumokamas mokestis už valstybinius gamtos išteklius (už požeminį vandenį), rengiamos ir teikiamos Vandens naudojimo apskaitos metinės ataskaitos per IS „AIVIKS“ bei išgauto požeminio vandens apskaitos metinės ataskaitos per Žemės gelmių registro elektroninę paslaugą „Požeminio vandens gavybos duomenų teikimas“.

58. Išgaunamo požeminio vandens (toliau – Vandens) kiekio apskaita vykdoma pagal vandens kiekio matavimų duomenis vadovaujantis šio Aprašo 3 priedo A dalyje pateikta Išgaunamo požeminio vandens apskaitos instrukcija.

59. Vandens kiekio matavimai turi būti atliekami teisės aktų nustatytais metrologijos reikalavimus atitinkančiais vandens apskaitos prietaisais (toliau – Skaitikliais), prie kurių turi būti įrengti naudojimui reikalingi priėjimai.

59.1. IPC vadovas užtikrina apskaitą vykdančių asmenų savalaikį dalyvavimą pildant Vandens apskaitos elektroninę formą, užtikrinant vandens apskaitos prietaisų metrologinius reikalavimus bei rengiant Skaitiklių išmontavimo, sumontavimo ar keitimo aktus.

59.2. IPC vadovo paskirti asmenys (toliau – IPC atsakingi asmenys) vadovaujantis Išgaunamo požeminio vandens apskaitos instrukcija: a) pildo Vandens apskaitos elektroninę formą; b) užtikrina Skaitiklių metrologinės patikros savalaikiškumą; c) rengia Skaitiklių išmontavimo, sumontavimo ar keitimo aktus; d) derina Vandens kiekių ketvirtines pažymas.

60. Skaitikliai turi būti metrologiškai patikrinti bei turi turėti galiojančią metrologinės patikros sertifikatą.

61. IPC atsakingi asmenys turi užtikrinti, kad metrologinė patikra būtų atlikta laiku (remiantis Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2014 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. 4-523 „Dėl Teisinio metrologinio reglamentavimo sritims priskirtų matavimo priemonių ir jų grupių ir laiko intervalų tarp periodinių matavimo priemonių patikrų sąrašo patvirtinimo“ vandens gręžinių

apskaitos prietaisų metrologinės patikros periodiškumas yra kas 2 metai) ir gautas patikros sertifikatas.

62. Darbuotojų saugos ir aplinkosaugos skyriaus vadovo paskirtas asmuo vykdo Vandens apskaitos administratoriaus funkcijas, instruktuoja IPC atsakingus asmenis, rengia ketvirtines ir metines vandens kiekių pažymas, derina jas su IPC atsakingais asmenimis. Metines pažymas teikia Finansų departamento apskaitos skyriui, o vadovas užtikrina apskaitos vykdymo kontrolę.

63. FD Apskaitos skyriaus atsakingas asmuo remdamasis gauta Vandens kiekių pažyma apskaičiuoja ir deklaruoja mokestį už vandenį bei užtikrina, kad mokestis bus sumokėtas į Valstybinės mokesčių inspekcijos surenkamąsias sąskaitas laikantis 1991 m. kovo 21 d. Lietuvos Respublikos Mokesčio už valstybinius gamtos išteklius įstatyme Nr. I-1163 nustatyta tvarka.

64. DSAS vadovo paskirtas atsakingas asmuo praėjusių kalendorinių metų Vandens naudojimo apskaitos metinę ataskaitą pateikia Aplinkos apsaugos agentūrai per informacinę sistemą AIVIKS ne vėliau kaip iki einamųjų metų vasario 15 d.

65. DSAS vadovo paskirtas atsakingas asmuo praėjusių kalendorinių metų išgauto požeminio vandens apskaitos metines ataskaitas teikia Lietuvos geologijos tarnybai prie Aplinkos ministerijos naudodamiesi Žemės gelmių registro elektronine paslauga „Požeminio vandens gavybos duomenų teikimas“ ne vėliau kaip iki einamųjų metų vasario 1 d.

IX. NUOTEKŲ TVARKYMAS

66. Bendrovės padaliniuose, kurių teritorijose susidaro paviršinės ir/ar buitinės nuotekos, jų tvarkymas turi būti organizuojamas pagal Nuotekų tvarkymo reglamentą, Paviršinių nuotekų tvarkymo reglamentą ir šį Aprašą.

67. Nuotekų tvarkymas apima nuolatinę nuotekų surinkimo vamzdyno, šulinių, valymo įrenginių techninę apžiūrą, kurią vykdo atitinkamo padalinio darbuotojai ir periodinę techninę priežiūrą, pagal paslaugų sutartis vykdomą specializuotų įmonių. Paslaugų pirkimą organizuoja IPC arba Rangovai, vykdančys Bendrovės įrenginių ir statinių eksploatavimą kai šie darbai įtraukiami į eksploatavimo sutartis.

68. Už konkrečių nuotekų valymo įrenginių technologinę eksploataciją Bendrovėje turi būti paskirtas atsakingas asmuo. Nuotekų valymo ar surinkimo įrenginių techninė apžiūra ir techninė priežiūra turi būti vykdoma pagal gamintojo eksploatavimo instrukcijas ir šį Aprašą.

69. Techninės priežiūros metu Rangovai susidariusias atliekas įtraukia į apskaitą GPAIS sistemoje ir perduoda atitinkamiems atliekų tvarkytojams (žr. Aprašo VII skyrius).

70. Išleidžiant nuotekas:

70.1. į kitiems asmenims priklausančias centralizuotas nuotekų surinkimo sistemas, būtina sudaryti sutartis su tas sistemas eksploatuojančiomis įmonėmis.

70.2. į gamtinę aplinką, visi buitinių nuotekų išleistuvai (naudojami, nenaudojami, avariniai), išleidžiantys 5 m³ per parą ir daugiau nuotekų, turi būti paženklinėti išleidimo į gamtinę aplinką vietose nurodant išleistuvo naudojimo pobūdį, nuotekas į gamtinę aplinką išleidžiančio veiklos vykdytojo pavadinimą, ūkinės veiklos adresą, ryšio informaciją (tel. Nr.) ir išleidžiamų nuotekų pobūdį (buitinės nuotekos).

71. Paviršinių nuotekų surinkimo sistemos priežiūros organizavimas:

71.1. sistemos priežiūra apima galimai teršiamų teritorijų, nuo kurių surenkamos nuotekos (transformatorių ir alyvinių didžiųjų jungtuvų aikštelės, įrenginių saugojimo aikštelės ir kt.) nuolatinę priežiūrą, nuotekų surinkimo talpų ir nuotekų valymo įrenginių periodines apžiūras bei techninę priežiūrą;

71.2. nuotekų surinkimo talpos turi būti tuščios arba užpildytos vandeniu ne daugiau 20% tūrio, kad jose sutilptų gedimų, sutrikimų ar avarijų metu iš įrenginių išsiliejusi alyva. Prieš

ištuštinant talpas, turi būti išsiaiškinamos užsipildymo vandeniu priežastys ir pašalinami gedimai, taip pat atliekamas galimo užteršimo naftos produktais cheminis tyrimas, kuriuos atlieka akredituotos arba Aplinkos apsaugos agentūros leidimą turinčios laboratorijos. Paaiškęjus, kad neviršijami Aprašo 4 priede nurodyti rodikliai, nuotekos gali būti išleistos į esamą pastotės lietaus nuotekų nuvedimo vamzdyną. Jei rodikliai viršijami - surinktos užterštos nuotekos gali būti atliekų tvarkytojo separuojamos (išvalomos) vietoje arba išvežamos ir perduodamos turinčiam licenciją atliekų tvarkytojui;

71.3. pagal gamintojo eksploatavimo instrukcijas, bet ne mažiau kaip 2 kartus per metus, turi būti atliekami nuotekų mėginių prieš ir po valymo laboratoriniai tyrimai, o nustatomi kontroliuojami teršalai turi atitikti nurodytus Aprašo 4 priede;

71.4. nuotekų tyrimus gali atlikti akredituotos arba Aplinkos apsaugos agentūros leidimą turinčios laboratorijos;

71.5. Rangovai, atliksiantys paviršinių nuotekų valymo įrenginių techninę priežiūrą, turi turėti reikiamą kompetenciją, patirtį (analogiškų darbų vykdymo patirtis per pastaruosius trejus metus) ir teisę verstis šia veikla patvirtinančius dokumentus:

71.5.1. licenciją pavojingų atliekų (alyvuoto dumblo, vandens ir sorbuojančių filtrų) surinkimui ir vežimui pagal atliekų kodus 13-03-10, 13-05-02, 13-05-07, 13-05-08, 15 02 02;

71.5.2. duomenis apie įregistravimą atliekas tvarkančių įmonių registre;

71.5.3. įmonės darbuotojų, dirbsiančių Bendrovės objektuose, galiojančius kvalifikacijos atestatus pavojingų atliekų tvarkymui.

72. Buitinių nuotekų valymo įrenginių priežiūra vykdoma taip:

72.1. buitinės nuotekos tvarkomos išleidžiant jas į bendras (kitiems asmenims priklausančias) centralizuotas nuotekų surinkimo sistemas ir/ar į atskiras nuotekų tvarkymo sistemas (buitinių nuotekų valymo įrenginius);

72.2. buitinių nuotekų valymo įrenginių apžiūra vykdoma vadovaujantis šių įrenginių eksploatavimo instrukcija. Apžiūrint įrenginius stebima ar veikia orapūtė, ar nepažeisti šuliniai, įrenginių fizinė būklė ir pan.;

72.3. turi būti vykdoma buitinių nuotekų valymo įrenginių techninė priežiūra pagal tų įrenginių gamintojų eksploatavimo instrukcijų reikalavimus;

72.4. Rangovai, atliksiantys buitinių nuotekų valymo įrenginių techninę priežiūrą, turi turėti reikiamą kompetenciją ir patirtį verstis šia veikla (analogiškų darbų vykdymo patirtis per pastaruosius trejus metus), turi būti įregistruoti atliekas tvarkančių įmonių registre. Nuotekų tyrimus gali atlikti akredituotos arba Aplinkos apsaugos agentūros leidimą turinčios laboratorijos;

72.5. valymo įrenginiams, kurių našumas vidutiniškai per metus $5 \text{ m}^3/\text{d}$ ir didesnis - 1 kartą per ketvirtį, o valymo įrenginiams, kurių našumas $< 5 \text{ m}^3/\text{d}$ - 2 kartus per metus turi būti atliekami nuotekų mėginių prieš ir po valymo laboratoriniai tyrimai, nustatomi rodikliai turi atitikti rodiklius, nurodytus Aprašo 4 priede.

73. Reikalavimai nuotekų tvarkymo įrenginiams projektuojamiems naujai statomuose ir rekonstruojamuose perdavimo tinklo objektuose pateikti Aprašo 85 punkte.

X. MOKESČIO UŽ APLINKOS TERŠIMĄ IŠ MOBILIŲ TARŠOS ŠALTINIŲ IR PAKUOTĖS ATLIEKOMIS APSKAIČIAVIMAS

74. Vadovaudamasi Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymu, Bendrovė, ne vėliau kaip pasibaigus mokestiniam laikotarpiui, iki kalendorinių metų, einančių po to mokestinio laikotarpio, vasario 15 dienos teritorinei valstybinei mokesčių inspekcijai privalo sumokėti mokesčius už aplinkos teršimą ir teikti deklaracijas:

74.1. iš mobilių taršos šaltinių – už Bendrovės veiklai naudojamų automobilių sunaudotą per mokestinį laikotarpį degalų kiekį (deklaracijos forma FR0521);

74.2. už importuotą iš ES ir trečiųjų šalių gaminiais pripildytą pakuotę (deklaracijos forma FR0524).

75. Mokestį už aplinkos teršimą iš mobilių taršos šaltinių, vadovaudamasis Mokesčio už aplinkos teršimą ir nuslėptą taršą iš mobilių taršos šaltinių apskaičiavimo tvarkos aprašu, apskaičiuoja Apskaitos skyrius pagal Bendrųjų reikalų skyriaus parengtą sunaudoto kuro metinę ataskaitą. Į ataskaitą įtraukiami turintys žemesnį negu Euro 4 iki 2005 m. pagaminti automobiliai, taip pat vėliau pagaminti, tačiau neturintys patvirtinimo, kad juose veikia išmetamų dujų neutralizavimo sistema. Išmetamųjų dujų neutralizavimo sistemos automobilyje buvimo ir jos veikimo patvirtinimas nustatytas Mokesčio už aplinkos teršimą ir nuslėptą taršą iš mobilių taršos šaltinių apskaičiavimo tvarkos apraše nurodytais dokumentais. Naudojamiems naujiems (iki 3 metų) automobiliams techninės apžiūros patvirtinimas nebūtinas.

76. Mokestį už aplinkos teršimą už importuotą iš ES ir trečiųjų šalių gaminiais pripildytą pakuotę, apskaičiuoja Apskaitos skyrius Mokesčio už aplinkos teršimą ir nuslėptą taršą pakuočių atliekomis apskaičiavimo tvarkos apraše nustatyta tvarka pagal DSAS parengtas ataskaitas.

77. Pakuočių apskaita vykdoma vadovaujantis Atliekų tvarkymo įstatymo, Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo, Atliekų tvarkymo taisyklių, Atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos ir ataskaitų teikimo taisyklių, Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo taisyklių reikalavimais GPAIS sistemoje.

78. Pradėjus rengti pirkimo sąlygas, kai numatoma, kad prekės bus įvežamos (importuojamos) į šalį pagal tiesioginę Bendrovės sutartį (pvz.: atsarginės dalys, prietaisai, specialios medžiagos veikiančioms įrenginiams ar kartu su montavimo darbais įsigijami įrenginiai), Pirkimų skyrius turi informuoti apie tai DSAS, o šis per 5 darbo dienas į pirkimo techninę specifikaciją įrašys reikalavimus Rangovams vykdyti teisės aktų prievole: tiekiamoms prekėms privalo pateikti pakavimo lapą („Packing list“), kuriame turi būti nurodyta ši informacija: pakuotės kiekis (pirminė, antrinė ar tretinė) vnt. ir kg pagal kiekvienos pakuotės tipą; pakavimo medžiagos tipas: plastikas, popierius/kartonas, metalas, mediena, kita.

79. Jei rengiant pirkimo sąlygas nežinoma, ar numatomos tiekti prekės bus importuojamos, tuomet Pirkimų skyrius turi informuoti DSAS, kai bus sudarytos tiesioginės sutartys su Rangovais.

80. Pirkimą vykdomas padalinys, gavęs importuojamus gaminius, per 7 kalendorines dienas pateikia gauto krovinio lydimuosius dokumentus DSAS.

81. DSAS apskaito importuotas gaminiais pripildytas apmokestinamąsias pakuotes Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo taisyklių nustatyta tvarka, parengia metinę ataskaitą ir ją pateikia Apskaitos skyriui iki einamųjų metų vasario 1 d.

82. Turėdamas informaciją apie prekių importą, DSAS vykdo šiame skyriuje aukščiau minimais teisės aktais numatytus veiksmus: užregistruoja Bendrovę GPAIS ir joje vykdo importuotos pakuotės apskaitą pagal gautą iš pirkimą vykdančio padalinio lydimąją krovinio dokumentaciją arba remdamasis faktinės apžiūros, svėrimo ir skaičiavimų rezultatais. Apmokestinamąsias pakuotes GPAIS sistemoje apskaito PTD vadovo nurodymu paskirtas atsakingas asmuo iš DSAS.

83. Jei Bendrovėje per mokestinį laikotarpį buvo įsigyta ne daugiau kaip 0,5 tonos pakuočių, deklaracija nepildoma ir mokestis nemokamas.

XI. APLINKOSAUGOS REIKALAVIMAI RENGiant PROJEKTAVIMO UŽDUOTIS NAUJAI STATOMIEMS IR REKONSTRUOJAMIEMS OBJEKTAMS

84. Projektavimo užduotyje naujai statomiems ar rekonstruojamiems objektams nurodomi aplinkosaugos reikalavimai, kurių privalo laikytis projekto rengėjas ir Rangovai:

84.1. Kai planuojama ūkinė veikla atitinka Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 ar 2 priedo kriterijus, tuomet privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimo procedūras;

84.2. Projekte pateikti duomenis apie galimo poveikio aplinkai šaltinius:

84.2.1. susidarysiančias atliekas, nurodant pavadinimus ir jų kiekius statybos, rekonstravimo ir eksploatavimo metu (per metus);

84.2.2. apskaičiuoti nuimamo derlingojo dirvožemio sluoksnio plotą, storį ir tūrį, nuimto dirvožemio sluoksnio laikino saugojimo vietą, jo panaudojimą statomame objekte;

84.2.3. numatomų naudoti gamtos išteklių (elektros energija, vanduo, kuras) skaičiavimą po rekonstrukcijos. Nurodyti eksploatavimo metu susidarysiančių atliekų, oro ir vandens taršos bei gamtos išteklių sunaudojimą nurodant vnt. per metus;

84.2.4. informaciją apie numatomų statybos darbų poveikį aplinkai, gyventojams, kaimyninėms teritorijoms;

84.2.5. aplinkos apsaugos, kultūros paveldo išsaugojimo, urbanistikos, gaisrinės, civilinės saugos priemonių principinių sprendinių trumpą aprašymą; apsaugines ir sanitarines zonas; projekte numatytų poveikį aplinkai mažinančių priemonių aprašymą;

84.2.6. duomenis apie planuojamą ūkinę veiklą, numatomus naudoti gamtos išteklius ir galimą taršą (įvertinami aplinkos komponentai (vanduo, oras, dirvožemis, žemės gelmės, biologinė įvairovė, kraštovaizdis), kuriems darys poveikį planuojama ūkinė veikla statinio statybos, rekonstravimo ir naudojimo etapais), pateikiami motyvai, kodėl nevertinamas planuojamos ūkinės veiklos poveikis kitiems aplinkos komponentams;

84.2.7. aprūpinimą vandeniu ir nuotekų tvarkymą;

84.2.8. informaciją, ar atliktas planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo reikšmingumo įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms nustatymas (jei atliktas, pateikti priimtą išvadą);

84.2.9. duomenis apie cheminių medžiagų (teršalų), nejonizuojančiosios spinduliuotės, triukšmo ir kitus neigiamą poveikį gyvenamajai ir visuomeninei aplinkai keliančius veiksnius, kurių laboratoriniai matavimai atliekami statybos užbaigimo procedūros etape;

84.2.10. projekto rengimo metu atlikti triukšmo sklaidos į aplinką modeliavimą ir, remiantis rezultatais, suprojektuoti bei įrengti triukšmą mažinančias priemones, kad artimiausioje esamoje ir planuojamoje gyvenamojoje aplinkoje būtų pasiektas ne didesnis kaip 42 dB triukšmo lygis nakties metu.

85. Jei projektuojamajam objektui nebuvo atliekamas poveikio aplinkai vertinimas, tačiau galimas jo poveikis šalia objekto esančiai gyvenamajai aplinkai, būtina pateikti duomenis apie fizikinę taršą (elektromagnetinė spinduliuotė, triukšmas) pagal STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ ir projekte numatyti techninius sprendimus ir technines priemones kompensuoti ar sumažinti taršą iki leistinų ribų.

86. Jei projektuojamam objektui buvo atliekamos poveikio aplinkai vertinimo procedūros ar/ir poveikio „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo vertinimas, techniniame projekte turi būti perkeltos šių procedūrų dokumentuose numatytos poveikio aplinkai mažinimo priemonės (toliau – PAV priemonės). Rangovai privalo numatyti ir užtikrinti savalaikį PAV priemonių įgyvendinimą atitinkamuose projekto etapuose.

87. Reikalavimai galimai užterštų paviršinių nuotekų surinkimo sistemos įrengimui:

87.1. galimai teršiamos teritorijos (transformatorių, didžiatūrių alyvinių jungtuvų, rezervinių alyvinių įrenginių saugojimo aikštelės) turi būti padengtos vandeniu nelaidžia kieta danga ir įrengtos taip, kad nuotekos nuo jų nenutekėtų ant šalia esančių teritorijų ir ant jų nepatektų nuotekos nuo šalia esančių teritorijų. Paviršinės nuotekos, susidarančios ant galimai teršiamų

teritorijų, turi būti surenkamos į atskirą paviršinių nuotekų surinkimo sistemą, įrengtą pagal Paviršinių nuotekų tvarkymo reglamentą;

87.2. reikalavimai paviršinių nuotekų sistemai:

87.2.1. paviršinių nuotekų surinkimo sistemą turi sudaryti: srauto paskirstymo šulinys (su alyvos jutikliu ir automatine sklende su elektrine pavara), alyvos surinkimo rezervuarai, paviršinių nuotekų valymo įrenginys (naftos gaudyklė su smėliagaude), nuotekų mėginių paėmimo šuliniai (prieš ir po valymo) ir sklendė šulinyje prieš išleidimą, kuri esant reikalui, per 10 min. nuo sprendimo priėmimo uždarytų nuotekų išleistuvą;

87.2.2. paviršinių nuotekų surinkimo sistemos našumas ir efektyvumas turi užtikrinti Paviršinių nuotekų tvarkymo reglamento 18 punkte nustatytas sąlygas įskaitant didžiausias leistinas teršalų koncentracijas;

87.2.3. alyvos surinkimo rezervuaras turi talpinti didžiausią alyvos kiekį turinčio įrenginio visą alyvą su 20% atsarga. Požeminis alyvos surinkimo rezervuaras turi būti tinkamas saugoti naftos produktus (su dvigubomis sienelėmis, tarpusienyje kontroliuojamas slėgis);

87.2.4. alyvos surinkimo rezervuare turi būti du lygio davikliai: vienas signalizuoja apie 20 % tūrio alyvos rezervuaro užpildymą, kitas apie 80 % tūrio užpildymą;

87.2.5. srauto paskirstymo šulinyje turi būti įrengta automatinė sklendė su elektros pavara nuotekų srauto uždarymui ir nukreipimui į surinkimo talpą. Sklendė turi būti valdoma signalu iš signalizuojančio įtaiso apie valymo įrenginyje įtekėjusią alyvą. Po įvykio sklendė turi būti atidaroma valdant vietoje po to, kai atvykęs personalas apžiūrės ir pašalins avarijos pasekmes. Sklendė eksploatuojama drėgnose sąlygose (šulinyje), todėl ji turi būti atitinkamo išpildymo ir galios;

87.2.6. turi būti sumontuota įranga signalų (apie ištekęsios alyvos aptikimą, sklendžių būseną (atidarytos/uždarytos), alyvos/vandens lygį surinkimo rezervuare (pasiekus 20% ir maksimalų užpildymą)) perdavimui per RAA patalpoje esantį bendrapastotinį valdiklį į DVS.

87.3. Darbo projekte turi būti aprašyta įrengtos paviršinių nuotekų surinkimo sistemos veikimo bandymų metodika.

88. Rangovai privalo, esant galimybei (jei netrukdoma įrenginiams), rekonstruojamose pastotėse išsaugoti želdinius. Teritorijoje, neužstatytoje elektros įrenginiais (išskyrus privažiavimo kelius, vaikščiojimo takus, aikšteles), įrengti vejas su lėtai augančia žemaūge žole.

89. Rekonstruojamose ir naujai statomose OL būtina konsultuojant su ornitologais įvertinti paukščių apsaugos priemonių (laidų matomumą didinančių priemonių) poreikį OL atkarpose įskaitant, bet neapsiribojant vietas kur OL kerta vandens telkinius.

90. Turi būti atlikti esamos OL (prieš rekonstrukcijos darbus) ir po OL rekonstrukcijos elektromagnetinio lauko matavimai gyvenamųjų aplinkų sklypuose, patenkančiuose į OL apsaugos zoną (viso ne mažiau kaip 10 gyvenamųjų aplinkų sklypų, bet įtraukiant visus sklypus, kurių gyvenamosios ar visuomeninės paskirties pastatai patenka į OL apsaugos zoną). Matavimo planas turi būti suderintas su Užsakovu. Turi būti pateikti matavimo protokolai.

91. Turi būti atliktas numatomų elektrinio bei magnetinio laukų modeliavimas visose gyvenamųjų aplinkų sklypuose, patenkančiuose į OL apsaugos zoną, įvertinus tose vietose suprojektuotų atramų ir laidų aukštį. Gyvenamojoje aplinkoje esančioje OL apsaugos zonoje elektrinio lauko stipris po rekonstrukcijos neturi būti didesnis nei buvo iki rekonstrukcijos ir neturi viršyti 5 kV/m.

92. Suprojektuotuose įrenginiuose turi būti panaudotos pažangiausios technologijos. Rengiant projektavimo užduotis ir jų sąlygas vertinti įvairių gamintojų įrenginių technines charakteristikas, jų poveikį aplinkai pagal elektros energijos suvartojimą, atliekų susidarymą, galimą fizikinę taršą.

93. Nustatomi reikalavimai Rangovams ir įrenginių tiekėjams:

93.1. rangovai savo sąskaita įgyvendina visas PAV priemones, kurios turi būti įvykdytos iki statybos užbaigimo;

93.2. iki statybos darbų (įskaitant demontavimą) pradžios informuoti PSO apie PAV priemonių įgyvendinimą, kai jas privaloma įvykdyti prieš statybos darbus. Kitų PAV priemonių įgyvendinimą numatyti derinant darbų grafiką;

93.3. rangovai privalo savo sąskaita, nepažeisdami aplinkosaugos reikalavimų, organizuoti ir vykdyti rekonstrukcijos ir statybos metu susidarantių statybos ir kitų atliekų surinkimą, apskaitą, rūšiavimą, ženklinimą, laikiną saugojimą ir perdavimą atitinkamiems pagal atliekų rūšį atliekų tvarkytojams;

93.4. demontavus metalo konstrukcijas ir PSO reikmėms nereikalingus įrenginius, susidariusias antrines žaliavas, turinčias teigiamą rinkos vertę (metalus, alyvą), dalyvaujant PSO atitinkamo regiono atsakingiems darbuotojams, perduoti nurodytai žaliavas perdirbančiai įmonei su kuria PSO turi galiojančią sutartį (atliekų perdavimą patvirtinančiuose dokumentuose atliekų darytoju nurodant PSO), o kitas susidariusias atliekas savo sąskaita perduoti atitinkamoms pagal atliekų rūšį atliekas tvarkančioms įmonėms (atliekų perdavimą patvirtinančiuose dokumentuose atliekų darytoju nurodant Rangovą). Demontuotus alyvinius įrenginius (alyvinius matavimo transformatorius, didžiatūrius bei mažatūrius alyvinius jungtuvus ir kt.) perduoti atliekų tvarkytojui neišardytus, prieš tai iš jų nuleidus alyvą. Pavojingąsias atliekas perduoti tik atliekų tvarkytojui turinčiam tokių atliekų tvarkymo licenciją ir išduodančiam pavojingųjų atliekų lydraštį visam įrenginių svariui, kai atlieka yra įranga;

93.5. vykdant pastočių rekonstrukciją demontuotų autotransformatorių ir didžiatūrių alyvinių jungtuvų vietose atlikti grunto mėginių tyrimus; jei grunto užterštumo ribinė vertė viršija nustatytą normą (5 g/kg sauso grunto) pagal Naftos produktais užterštų teritorijų tvarkymo aplinkos apsaugos reikalavimus LAND 9-2009, nukasti ir pašalinti užterštą gruntą;

93.6. pateikti atliekų perdavimą patvirtinančius dokumentus techninę priežiūrą vykdantiems asmenims kas ketvirtį ir iki techninio įvertinimo; dokumentuose turi būti nurodytas statomo objekto pavadinimas ir adresas;

93.7. vykdyti importuojamos apmokestinamosios pakuotės ir apmokestinamųjų gaminių (baterijos ir akumuliatoriai) apskaitą, Atliekų tvarkymo įstatymo, Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo, Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo taisyklių nustatyta tvarka, sumokėti mokesčių Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka;

93.8. atlikti ekvivalentinio triukšmo lygio matavimus artimiausioje gyvenamojoje aplinkoje, kad būtų patvirtintas projektavimo užduotyje nustatytas leistinas lygis;

93.9. įrenginių tiekėjai turi pateikti informaciją apie įrenginiuose esančių pavojingų medžiagų kiekius ir markes, jų sertifikatus ir saugos duomenų lapus;

93.10. pateikti įrengtų lietaus nuotekų nuvedimo sistemų eksploatavimo instrukcijas;

94. Priklausomai nuo statomo ar rekonstruojamo objekto sudėtingumo ir jo dislokacijos reikalavimų apimtis gali būti susiaurinta arba išplėsta.

XII. ŠILTNAMIO EFEKTĄ SUKELIANČIŲ DUJŲ INVENTORIZACIJA

95. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) inventorizacija ir CO₂ pėdsako skaičiavimai turi būti atliekami už kiekvienus praėjusius kalendorinius metus.

96. Litgrid AB ŠESD išmetimų pokyčių vertinimui, ataskaitinių metų emisijomis laikomas 2019 metų ŠESD emisijų kiekis.

97. Pagal bendrą, visos grupės mastu nustatytą tvarką, 2 kart metuose renkami ir pateikiami ŠESD emisijų inventorizacijos duomenys ir apskaičiuojamas CO₂ pėdsakas.

98. Už ŠESD inventorizacijai reikalingų duomenų tikslumą ir pateikimą laiku (DSAS skyriui ar į EPSO-G nustatytos formos duomenų failą) 2 kart metuose: iki vasario 1 d. bei iki rugpjūčio 1 d. atsakingi atitinkamą informaciją kuruojantys padaliniai.

99. Atitinkami Litgrid AB darbuotojai privalo apskaityti ŠESD inventorizacijai reikalingus duomenis. 1 ir 2 apimties duomenys apskaitomi pagal Aprašo 5 priede pateiktą lentelę.

100. ŠESD inventorizacijos bei CO₂ pėdsako skaičiavimo verifikaciją, situacijos analizę atlieka už Darnumo sritį atsakingi specialistai.

XIII. APLINKOS MONITORINGAS, TYRIMAI, STEBĖJIMAI

101. Poveikio aplinkai monitoringas, pagal su Aplinkos apsaugos agentūra suderintas programas, vykdomas siekiant nustatyti Litgrid AB ūkinės veiklos poveikį gamtinei aplinkai ir užtikrinti sukeltos taršos ar kito neigiamo poveikio mažinimą. Konkretaus monitoringo poreikis identifikuojamas PAV ataskaitos rengimo metu.

102. Identifikavus poreikį, tam tikri tyrimai ar stebėjimai gali būtų vykdomi prevenciniais tikslais. Už jų vykdymą atsakingas DSAS.

103. Monitoringas vykdomas oro linijų statybos ir rekonstrukcijos metu, rekonstravus ar pastačius naujus objektus, kuriuose yra triukšmo šaltiniai (autotransformatoriai, šuntiniai reaktoriai, sinchroniniai kompensatoriai, transformatoriai ir pan.) statybos laikotarpiu ir pirmuosius tris eksploatavimo metus. Statybinio laikotarpio monitoringą vykdo Rangovas arba prie perdavimo tinklo prisijungiančio atsinaujinančios energijos gamybos objekto savininkas, monitoringo ataskaitas pateikdamas tiek Aplinkos apsaugos agentūrai tiek Litgrid DSAS. Už vėlesnio laikotarpio monitoringą atsakingas DSAS skyrius.

104. Litgrid AB vykdomi monitoringai, tyrimai bei stebėjimai apima, bet neapsiriboja šiomis sritimis:

104.1. stacionarių aplinkos oro taršos šaltinių inventorizacija ir iš jų išmetamų teršalų stebėjimai;

104.2. dirvožemio, kraštovaizdžio, poveikio biologinei įvairovei (paukščių, vabzdžių), elektromagnetinių laukų monitoringas;

104.3. triukšmo monitoringas;

104.4. paviršinių nuotekų stebėjimai.

105. Laboratorijos, atliekančios taršos šaltinių išmetamų į aplinką teršalų ir teršalų aplinkos elementuose (ore, vandenyje, dirvožemyje) matavimus ir tyrimus ir (ar) imančios ėminių tyrimams atlikti, turi turėti leidimus vykdyti šią veiklą arba būti akredituotos kaip atitinkančios standartą LST EN ISO/IEC 17025 konkrečioms teršalams tirti, matuoti, imti ėminių laboratoriniams tyrimams atlikti.

106. Nuo 2025 m. sausio 1 d. aplinkos monitoringo programoje numatytų į aplinką išmetamų ir (arba) išleidžiamų teršalų ir teršalų aplinkos elementuose (ore, vandenyje, dirvožemyje) laboratorinius tyrimus ir (ar) matavimus atliekančios ir (ar) ėminių laboratoriniams tyrimams atlikti imančios laboratorijos privalės būti akredituotos kaip atitinkančios standartą LST EN ISO/IEC 17025 konkrečioms teršalams tirti, matuoti, imti ėminių laboratoriniams tyrimams atlikti, leidimo joms nebepakaks.

107. Už aplinkos monitoringo programos vykdymą bei duomenų viešinimą atsakingas DSAS. Duomenis išorinėje Litgrid AB internetinėje svetainėje talpina Komunikacijos skyrius.

XIV. POVEIKIO APLINKAI VERTINIMAS

108. Planuojamos ūkinės veiklos bet koks keitimas ar išplėtimas (tiesiant naujas ar rekonstruojant senas oro linijas (OL), keičiant atramas ir pan.) turi būti vykdomas atsižvelgiant į Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo (PAV) įstatymo reikalavimus.

109. Naujų antžeminių elektros perdavimo linijų tiesimas ar senų rekonstravimas (kai įtampa – 220 kV ar aukštesnė, o linijos ilgis – 15 ir daugiau km – PAV yra privalomas. Kai tiesiama 3 km ar ilgesnė antžeminė elektros perdavimo linija ar tokia linija yra rekonstruojama, nepriklausomai nuo įtampos dydžio – aliekama Atranka dėl PAV. Atsakomybės už šių procedūrų vykdymą nustatytos procese Nr. 16PROC31 (reg. Nr. PROC-13).

110. Kai planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimas gali daryti poveikį Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms ir kai saugomų teritorijų institucija nustato, kad šis poveikis gali būti reikšmingas, Poveikio aplinkai vertinimas yra privalomas.

111. Prisijungiantiems naujiems gamintojams turi būti taikomas reikalavimas dėl PAV dokumentų tinkamo parengimo ir reikiamų procedūrų vykdymo, susijusių su antžeminių oro linijų tiesimu. Ši nuostata įrašoma į išankstines prisijungimo sąlygas.

112. Įvertinus planuojamos ūkinės veiklos poveikį aplinkai, numatomos priemonės išvengti reikšmingo neigiamo poveikio aplinkos elementams ir visuomenės sveikatai, jį sumažinti ar, jeigu įmanoma, jį kompensuoti.

113. PAV priemonės įgyvendina Rangovas, o DSAS projekto komandos nariai vykdo savalaikio įgyvendinimo kontrolę. PAV priemonių įgyvendinimo kontrolė aprašyta Aprašo 6 Priede. Apie vykdomas PAV procedūras DSAS informuoja Projektų vadovai ir NTPS.

114. Atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas turi būti atlikti iki leidimo (statybą leidžiančio dokumento, leidimo naudoti žemės gelmių išteklius arba ertmės ir kitų įstatymuose nurodytų leidimų) išdavimo.

XV. IŠORINĖ IR VIDINĖ KOMUNIKACIJA

115. Informacija apie tai, kokia bendrovėje yra aplinkosaugos politika, apie iškeltus tikslus ir jų siekimą, svarbiausius projektus ir ateities planus talpinama ir reguliariai atnaujinama viešame bei vidiniame Litgrid AB tinklalapyje.

116. Vidinės ir išorinės komunikacijos procesus, susijusius su ISO 14001 vadybos sistema, jos diegimu ir palaikymu kuruoja Komunikacijos ir Darbuotojų saugos ir aplinkosaugos skyriai. DSAS atsakingi už informacijos parengimą, Komunikacijos skyrius už šios informacijos viešinimą.

XVI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

117. DSAS privalo kontroliuoti kaip Rangovai ir Bendrovės padaliniai laikosi šiame Apraše ir sutartyse nurodytų aplinkosaugos reikalavimų.

118. Mažiausiai 2 kartus per metus DSAS peržiūri aktualius teisės aktus pagal aktualių teisės aktų sąrašą bei jį papildo. Peržiūros metu DSAS identifikuoja teisės aktų pakeitimus, juos įvertina ir numato reikalingus veiksmus. Aktualių teisės aktų sąrašas ir peržiūrų įrašai daromi Vidinių ir išorių teisės aktų registre.